

Toelichting onderzoek: basisondersteuningsbudget vrij inzetbaar gedeelte van het persoonsvolgend budget

04-07-2019

HoGent

Evaluatieonderzoek naar de implementatie van het basisondersteuningsbudget voor personen met een handicap

&

Inzet van het vrij besteedbaar gedeelte van het persoonsvolgend budget voor personen met een handicap

(Liesbeth Op de Beeck, Wouter Schepers & Tine Van Regenmortel)

- Toelichting aanleiding en doelstelling
- Toelichting methodologie
- Toelichting bevindingen

Toelichting aanleiding en doelstelling

- Sinds de stapsgewijze invoering en verdere ontwikkeling van PVF werd het belang van voortdurende evaluatie benadrukt. Beide onderzoeken moeten binnen deze context van permanent evalueren en optimaliseren, worden opgevat.
- De doelstelling van beide onderzoeken is gelijkaardig: *‘Door/voor wie en waarvoor wordt het BOB/vrij te besteden deel van het PVB gebruikt, waar zitten mogelijkheden en knelpunten en welke verbeterpunten kunnen worden geformuleerd.’*
  - Profiel;
  - Informatie;
  - Inzet;
  - Effecten.
- Beide onderzoeken bevatten beleidsaanbevelingen.

Toelichting methodologie

- Beide onderzoeken zijn *mixed-method* onderzoek met zowel kwantitatieve als kwalitatieve onderzoeksmethoden:
  - websurvey;
  - verdiepende bevraging rondes – interviews en focusgroepen.
- Kwantitatieve en kwalitatieve onderzoeksmethoden zijn complementair:
  - van een eerste, algemeen inzicht via ‘waarom en hoe vragen’ naar specifieke ervaringen die leiden tot een concreet en genuanceerd beeld van de manier waarop het gebruik van de budgetten vorm krijgt in verschillende situaties.
- De focus ligt op de beleving door de rechthebbenden, maar het perspectief van stakeholders (zoals zorgkassen, zorgaanbieders, bijstandsorganisaties, gebruikersverenigingen, etc.) is ook niet onbelangrijk.

Toelichting bevindingen

Positief onthaald....

- Zowel het BOB als het VBD worden positief onthaald omdat:
  - het BOB zorgt voor meer financiële ademruimte, mogelijkheden om extra ondersteuning te voorzien, een verhoogd gevoel van welbevinden en gelijkwaardigheid, meer kwaliteitsvolle momenten met naasten, zelfzorg voor mantelzorgers, etc.
  - Het VBD zorgt voor flexibiliteit en meer beslissingsvrijheid.
- Zowel het BOB als het VBD maken oplossingen op maat mogelijk. Het biedt rechthebbenden de mogelijkheid om meer gepersonaliseerde keuzes te maken die voor hun specifieke situatie - rekening houdend met hun eigen wensen, voorkeuren en behoeftes - een verschil kunnen maken in hun leven en ondersteuningsbehoeften.

Toelichting bevindingen

met een kanttekening

- Het VBD wordt niet door iedereen op een positieve ervaren. We onderscheiden drie posities:
  - transitie PAB: deze groep had in het verleden ook al de mogelijkheid om een deel van hun budget apart op te vragen (indirecte kosten). Ze beschouwen het VBD als een verderzetting van dat model.
  - transitie ZIN: deze groep heeft niet het gevoel dat het VBD voor hen een optie is. De ondersteuning die ze vroeger kregen, is omgezet naar een budget. Het opvragen van het VBD betekent dat ze hun ondersteuning – zoals deze altijd werd georganiseerd – niet kunnen continueren. Het PVB staat als voucher gereserveerd bij een zorgaanbieder.
  - nieuwkomers: deze groep kan zonder voorgeschiedenis zijn ‘ondersteuningspuzzel’ leggen.
- Zorgen dat er blijvend kan worden voorzien in de noodzakelijke zorg en ondersteuning.

Toelichting bevindingen

Vrije besteedbaarheid zet aan tot een breed en creatief bestedingspatroon

- Zowel het BOB als het VBD worden ingezet voor diverse vormen/combinaties van zorg en ondersteuning.
- Het kan een stimulans zijn voor een breed en meer creatiever bestedingspatroon waardoor het inzetten van ondersteuning een én-én verhaal wordt. Het zet tevens aan tot experimenteren met nieuwe ondersteuningsvormen/therapieën.
- Zowel het BOB als het VBD worden ook gebruikt voor kosten die niet of gedeeltelijk worden terugbetaald (medicatie, psycholoog), eigen opleg hulpmiddelen/aanpassingen, vervoer (aangepast vervoer, benzine), etc.

Toelichting bevindingen

Kwaliteit van leven versus zorg en ondersteuning

- Zowel het BOB als het VBD worden eveneens gebruikt voor ontspanning. Ontspanning is een essentieel onderdeel van het persoonlijk welbevinden, zowel voor de persoon met de handicap als diens omgeving. Het zorgt ervoor dat:
  - men stoom kan aflaten;
  - situatie even kan ‘ontvluchten/vergeten’;
  - zichzelf op persoonlijk vlak verder kan ontwikkelen;
  - sociaal isolement kan worden doorbroken.
  - Ontspanning is minder vanzelfsprekend voor personen met een handicap.
- Zowel het BOB als het VBD zijn een (deel van een) zorgbudget. Zorg en ondersteuning is het primaire objectief, maar kwaliteit van leven – als breder toetsingskader – mag zeker mee in rekening worden gebracht.

Toelichting bevindingen

Financieel welbevinden, handicap en armoede

- Zowel in het BOB als VBD onderzoek is er een ‘verdeeldheid’ op te merken m.b.t. de tevredenheid over het totaal beschikbare budget (= combinatie van het inkomen en tegemoetkomingen waarover iemand kan beschikken). **Het onderzoek biedt hiervoor geen verklaringen, wel getuigenissen van/meningen over:**
  - personen die het gevoel hebben dat ze zich nooit iets hebben moeten ontzeggen en anderen die moeite hebben om rond te komen;
  - ouders die financieel bijspringen of halftijds/niet meer werken;
  - mensen die zelf bijpassen of spaargeld aanspreken;
  - hoogte van andere tegemoetkomingen of PVB;
  - etc.

Toelichting bevindingen

Complexiteit

- Met zowel het BOB als VBD wordt er gestreefd naar administratieve vereenvoudiging.
- Desalniettemin zijn beide onderdeel van een complex geheel – PVF – dat streeft naar goed geïnformeerde burgers die bewuste en weloverwogen keuzes kunnen maken. Het veronderstelt kennis om een budget aan te vragen en vervolgens ondersteuning te zoeken/kiezen.
- Parallel nog andere tegemoetkomingen, hulpmiddelen en rechten op zowel Vlaams als federaal niveau: regels, procedures, inschalingen, (her)aanvragen, instanties, etc.
- Het gaat uit van assertieve, mondige personen die informatie kunnen opzoeken en verwerken, weten waar ze terecht kunnen bij onduidelijkheden, vragen durven stellen, etc.

Toelichting bevindingen

Informatie en communicatie is cruciaal

- Als aandachtspunt waarop blijvend zou moeten worden ingezet:
  - belang van een open, duidelijke en genuanceerde communicatie;
  - communicatie op maat, onderbouwen met concrete voorbeelden, beeldcommunicatie, etc.;
  - informatie aangeboden via een brede waaier aan kanalen en waarbij verschillende actoren een rol kunnen spelen (VAPH, zorgkassen, bijstandsorganisaties, zorgaanbieders, gebruikersverenigingen, etc.).

Toelichting bevindingen

Uitdagingen

- Uitdagingen aan de vraagzijde. De invoering van PVF brengt een leerproces met zich mee voor personen met een handicap. Mensen moeten leren omgaan met een budget, bewust zijn van zichzelf en hun situatie, weten hoe ze hun noden het beste invullen, keuzes kunnen maken, de gevolgen daarvan inschatten en (her)evalueren, op langere termijn kunnen denken en plannen, etc.
  - Aandacht voor kwetsbaarheden binnen dit nieuwe systeem;
  - Ondersteuning mogelijk blijven maken voor diegenen die dit wensen;
  - Blijvend streven naar vereenvoudiging.
- Zowel in het BOB als VBD onderzoek ligt de focus op de vraagzijde. Maar de invoering van PVF brengt ook uitdagingen met zich mee voor de aanbodzijde.

Toelichting bevindingen

De noodzaak van een flankerend beleid

- Het streven naar inclusie is een gedeelde verantwoordelijkheid en vraagt om een beleidsoverschrijdende aanpak. Het BOB en VBD onderzoek bevatten indicaties dat er mogelijk nog hiaten zijn op vlak van:
  - armoedebeleid;
  - mobiliteit;
  - huisvesting;
  - vrije tijd;
  - etc.

Meer weten over het onderzoek?

<https://steunpuntwvg.be/images/swvg-3-rapporten/ef12-evaluatieonderzoek-naar-de-implementatie-van-het-basisondersteuningsbudget>

<https://steunpuntwvg.be/images/swvg-3-rapporten/swvg-ef25-rapport-05-vrij-bestedbaar-bedrag>